

coppa

insight

Duurzaam aanbesteden in het sociaal domein

November 2021

We stellen hierover vijf vragen aan Niels van Ophem, aanbestedingsjurist en specialist in het sociaal domein bij Coppa. Niels is daarnaast begeistert volkstuinierder op een zoveel mogelijk biologische en circulaire manier.

De klimaatop in Schotland, de transitie naar een elektrisch wagenpark, je zonnepanelen thuis, het zal niemand ontgaan zijn dat duurzaamheid een hot topic is. Niet vreemd dat ook steeds meer berichten en artikelen verschijnen over het verplicht duurzaam moeten aanbesteden. Overigens hadden veel gemeenten medio 2013 al in hun inkoop- en aanbestedingsbeleid opgenomen dat in 2015 100% van de inkoop duurzaam (maatschappelijk verantwoord) moest zijn. Daar is intussen circulariteit aan toegevoegd.

Hoe zit dat bij aanbestedingen in het sociaal domein?

Tot voor kort was het antwoord hierop vaak: “Ja, misschien als er van een vervoerscomponent sprake is. Feitelijk is het momenteel met de discussies rondom het onderbouwen en vaststellen van reële tarieven al lastig genoeg. Bovendien hebben gemeenten vaak ook al tekorten.”

Tot zover, ieder ging weer zijns weegs en duurzaamheid kwam niet terug in de aanbesteding.

Klopt dit eigenlijk wel of is dit wat kort door de bocht?

Wat betreft het bestaan van gemeentelijke tekorten in het sociaal domein en het feit dat momenteel in sommige gemeenten tariefdiscussies, klachtprocedures en/of rechtszaken spelen, klopt dit zeker. Maar eerlijkheidshalve is het blijven vasthouden aan de vervoerscomponent wat mij betreft echt te kort door de bocht.

Denk eens even mee: iedere geleverde dienst in het sociaal domein met een verblijfscomponent of bijvoorbeeld dagbesteding kent toch een vorm van huisvesting? Die huisvesting, al dan niet een zorgboerderij of soortgelijke locatie, kan op een duurzame manier worden ingezet. Als we onze eigen huisvesting kunnen verduurzamen met zonnepanelen, elektrisch koken, betere isolatie en een warmtepomp, dan geldt dat toch ook voor de huisvesting van zorgaanbieders?

Daarnaast kunnen veel dagbestedingsactiviteiten ongetwijfeld ook op basis van hergebruik van reeds bestaande materialen worden uitgevoerd en ook gelden voor categorieën zoals Trapliften en Hulpmiddelen. Ook het als dagbestedingsactiviteit duurzaam runnen van een volkstuin met het volgens de seizoenen verbouwen, oogsten en gebruiken van groenten en fruit, kan een mooie bijdrage zijn. Hoewel misschien slechts van kleine invloed op het volgens de Green Deal in 2050 bereiken van klimaatneutraliteit, kan dit natuurlijk

wel werken als een goed voorbeeld voor anderen. Bovendien levert het een positieve bijdrage aan gezond eten, in beweging blijven, vitaliteit en de duurzame inzetbaarheid van mensen.

Werkt duurzaam aanbesteden niet kostenverhogend?

Als je als eis opneemt dat de te contracteren zorgaanbieder(s) een 100% duurzame bedrijfsvoering moeten hebben bij aanvang van de overeenkomst, dan is dit ongetwijfeld kostenverhogend. Althans dat wordt dan, neem ik aan, een nieuwe component in de reeds genoemde tariefdiscussie. Maar dit neemt niet weg dat duurzaamheid in een subgunningscriterium meegenomen kan worden in de aanbesteding. Bepaalde maatregelen, zoals de aanschaf van zonnepanelen, zijn in eerste instantie kostenverhogend, maar zullen op de langere termijn juist kostenverlagend werken. Naast een andere manier van uitvragen door de gemeenten vraagt dit van zorgaanbieders ook iets op het gebied van het kijken naar en begroten van de eigen bedrijfsvoering.

Mogen duurzaamheidsaspecten worden meegenomen in een aanbesteding in het sociaal domein?

Ja, ook al zullen er puristen zijn die betogen dat een eis of subgunningscriterium op het gebied van duurzaamheid niet voldoende verband houdt met het voorwerp van de opdracht. Het is

duus sowieso zaak om hier aandacht voor te hebben, aan te sluiten bij het vastgelegde gemeentelijk beleid en goede uitleg te geven waarom dit onderdeel uitmaakt van de aanbesteding en proportioneel is. Verder moeten we onszelf ook de gelegenheid geven om over te schakelen, van risicomijdend gedrag naar risicoleiderschap om de gestelde klimaatdoelen te bereiken. Zet een paar knappe koppen op het gebied van duurzaamheid, inkoop en aanbestedingsrecht bij elkaar en durf te experimenteren.

Heb je nog een tip om te starten met duurzaam aanbesteden in het sociaal domein?

Een gouden tip heb ik niet, maar ook al lijkt het voor de hand liggend; denk groot, begin klein en neem eens een beetje risico als dat nodig is. Verder is nu het moment om daar een goede start mee te maken. Volgend jaar zijn er weer gemeenteraadsverkiezingen en het onderwerp duurzaamheid zou in de volgende collegeperiode een prominente en concrete plek moeten krijgen in het gemeentelijk (inkoop)beleid. Gegeven het feit dat de totale kosten in het sociaal domein tot 42% van de gemeentelijke begroting bedragen, lijkt mij dit een niet te negeren kans om stappen te maken.¹

1 <https://www.berenschot.nl/blog/tekorten-sociaal-domein-2022>
Jaarrekening 2019